

Anja Krans

Nederlands theater bestaat niet

(Vrij naar Maxima)

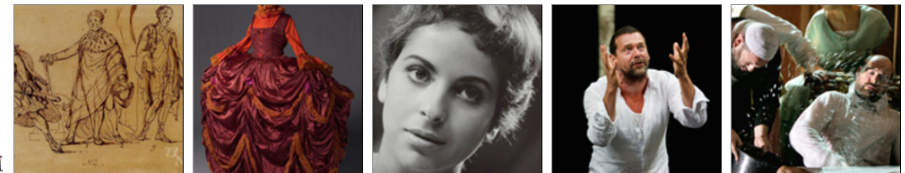
Dragan Klaic – Pierre Audi – Ruth Mackenzie – Ivo van Hove – Ola Mafaalani – Ira Judkovskaja – Servé Hermans – Marcus Azzini – Piet Menu – Lucas de Man – Susanne Kennedy – Maren Bjørseth – Guy Cassiers – Dirk Tanghe – Pjotr Sjarov – Simon Stone –

Peter Zadek – Mark Yeoman – Annemie Vanackere – Edit Kaldor – Sanja Mitrovic – Naomi Velissariou – Melih Gencboyaci – Ramsey Nasr – Nasrdin Dchar – Chris Nietvelt – Fania Sorel – Jan Versweyveld – Jakop Ahlbom – Joachim Robbrecht – Hugo Claus – Tom Lanoye – Anton Tsjechov – William Shakespeare – Joost van den Vondel – Thomas Bernhard – Dea Loher – Henrik Ibsen – Sarah Moeremans – Sadettin Kirmiziyuz – Julian Hetzel – Rainer Hofmann – Florentina Holzinger – Duda Paiva – Ulrike Quade – Arthur Rosenfeld – Paul Lightfoot – Jiri Kylian – Krisztina de Châtel – Emio Greco – Nicole Beutler – Guy Weizman – Roni Haver – Itzik Galili – Ann van den Broek – Jefta van Dinther – Jan Martens – Ivana Müller – Andrea Bozic – Barbara van Lindt – Bojana Mladenovic – Steven van Watermeulen – Marijke

Hoogenboom – Christopher Balme – Sruti Bala – Jan Lazardzig – Veronika Zangl – Kati Röttger

Een lange lijst namen van mensen, en lang niet uitputtend. Wat hebben deze mensen gemeen? Allen spelen of speelden een bijzondere en vooral ook belangrijke rol in het Nederlandse theaterveld – en waar ik theater zeg bedoel ik de volle breedte van de scènische podiumkunsten. Ze hebben allen de niet-Nederlandse nationaliteit, zijn niet in Nederland geboren of hebben twee paspoorten, maar bepalen in grote mate de artistieke invulling van het theaterveld. Ze zijn immers acteur, artistiek leider van een gezelschap, regisseur, theatermaker, choreograaf, festivaldirecteur, toneelschrijver, onderzoeker of werkzaam in het kunstvakonderwijs. Let wel, van de 9 BIS-gezelschappen hebben 5,5 een niet-Nederlands artistiek leider. Met zoveel niet-Nederlanders op belangrijke posities, die medeverantwoordelijk zijn voor de artistieke invulling van het theaterveld, kunnen we eigenlijk niet meer spreken van Nederlands theater.

Maar dat geldt ook voor de Nederlandse samenleving. Koningin Maxima beweerde in 2007 dat “de Nederlander” niet bestaat. “Prinses Máxima zegt dat ze na zeven jaar nog steeds niet weet wat de Nederlandse identiteit inhoudt.(...) Volgens Máxima bestaat de Nederlandse identiteit niet, net zo min als de Nederlander en de Argentijn. Om iemands

identiteit zijn geen hekken te plaatsen” (ANP, 24 september 2007).

Maar ook op een ander niveau zijn er vragen over identiteit, en de relatie tussen gefictionaliseerd en ècht leven. Niet voor niets is identiteit de laatste tijd veelvuldig onderwerp van voorstellingen, denk aan *Hideous Women* van Boogaardt & Van der Schoot, denk aan Davy Pieters’ en Jibbe Willems’ voorstelling *The truth about Kate*. Of denk aan het laatste project van Dries Verhoeven in Hebbel am Ufer. Vaak wordt een directe relatie gelegd met verschillende social media en de invloed daarvan op ons leven, dat zich steeds meer digitaal in plaats van persoonlijk, intermenselijk afspeelt. Mensen kunnen via de social media verschillende identiteiten aannemen, en waar de overheid vroeger een rol toebedeeld kreeg bij de vorming van de – maakbare – samenleving, heeft elk individu nu de kans om zijn eigen persoonlijkheid te creëren: het maakbare individu. Je kunt je fysiek veranderen door middel van botox en plastische chirurgie, maar je kunt ook je eigen identiteit creëren, op facebook, Tinder of Grindr. Of zo je wilt kun je, heel theatraal, verschillende “rollen” aannemen en spelen. Je kunt je voordoen zoals je bent maar ook hoe je zou willen zijn.

Als theater het medium is van de samenkomst, en als theater de toeschouwer, of soms de participant, een nieuwe visie op de werkelijkheid geeft, hem inzicht kan doen geven

in de tijd waarin we leven, dan neemt het theater vanzelfsprekend de identiteit onder de loep. Op macro- en microniveau. Alleen is die identiteit dus niet langer begrensd, noch door wie je bent en wat je wilt zijn, noch door waar je vandaan komt. Theater is dan de plek van de ontmoeting met de ander en met het zelf. Theater kan een blik werpen op het leven van de ander, op het denken van de ander en kan de vraag stellen naar wie je zelf nog wel bent: hoe echt of onecht is die identiteit, van Nederland en van jou als individu?

Dat zoveel mensen met evenzovele culturele achtergronden een belangrijke rol spelen in het Nederlandse theater, maakt het theater tot een domein waarin de onpersoonlijke onbereikbaarheid van de internetcontacten gematerialiseerd wordt, waar culturen letterlijk bij elkaar komen, waar de (on)echtheid van het gefictionaliseerde individu onderzocht kan worden. Daarom moeten we niet meer denken in termen van “Nederlands theater”, maar streven naar grenzeloos theater, waarbij de geglobaliseerde wereld in de meest intieme en persoonlijke setting, die van het theater, bij elkaar komt.

